

Livets sömngång **Av Hans Olsson**

Dröm

I den amerikanska humortidningen Funny Times (febr. 03, 1999) finns en teckning där en fisk kravlar upp på land och utvecklas till amfibie, sedan dinosaurie, däggdjur, apa och slutligen människa. I alla stadierna finns tankebubblan "eat, survive, reproduce" (äta, överleva, fortplanta). Psalm 297 "Härlig är jorden" konstaterar att "slakten följa släktens gång" och i österländska reinkarnationsläror talas det om tusen och åter tusen återfödelser. Vi kan alltså konstatera att livets gång är lång och består av ständiga upprepningar. Filosofen George Gurdjieff beskriver människorna som sömngångare, automatiserade, omedvetna och robotlika. Psykologen C.G. Jung säger att "vi drömmer" och många andra auktoriteter, inte minst inom österländsk filosofi, har sedan årtusenden konstaterat detta vårt drömlika beteende.

Mardröm

Indierna har utvecklat en omfattande metodik för att komma ur drömmen och vakna upp till befrielse, moksha. Upanishaderna och vedanta ser livet som flyktigt och smärtsamt. Buddha fastslår de fyra ädla sanningarna om livet: ålderdom, sjukdom, nöd och separation. H.P. Blavatsky framhöll också att tillvaron är ofullkomlig och treosofen och religionshistorikern Stephan Hoeller betecknar universum som bristfälligt.

Försvar

När drömmen övergår i mardröm vaknar vi ofta till, men som regel bara för att försvara sakernas tillstånd, ofta med fraser som "man skall känna att man lever" eller "sånt är livet". Ett något mer sofistikerat försvar är att peka på naturens skönhet och harmoni, speciellt under behagliga sommardagar och innan nyheter om nya jordbävningar och dödliga epidemier nått oss. Ända sedan antiken har utopiska samhällsmodeller, som skulle leda till ett paradiset på jorden, skisserats. I vår tid är ekosofin ett exempel: Om vi bara lever i balans med naturen så kommer ett paradiskt tillstånd att uppnås. Visst är detta en vision att sträva efter, men Buddhas fyra ädla sanningar om livet kvarstår.

Religiösa system har alltid måst kämpa med teodiceproblemet, att en kärleksfull och allsmäktig gud skapat en ofullkomlig värld och tillåter oss att skada oss själva och naturen. Ingen har lyckats lösa denna ekvation utan bara producerat en rad logiskt halsbrytande försök att försvara sin gud.

Skuld

Om nu världen är så harmonisk och gud så god kan det väl bara vara vi människor som är skuld till allt det onda. Redan vid födelsen får vi arvssynden att bära och lär oss sedan syndabekännelsen: "Jag fattig, syndig människa...". Religionerna har i omfattande ortodoxier systematiserat allas vår skuld i form av helvetes- och karmaläror.

Nya skuldformer skapas under tidernas gång. Medan religiositeten minskar i det moderna samhället har istället miljöproblematiken fått allt mer religiösa övertoner. Åtgärder behövs verkligen för att förbättra miljön och kräver en vetenskaplig och teknologisk hantering. Ofta ålägges vi istället en existentiell skuldbörda, där man i extremfall kan få höra att det vore bäst om människan inte existerade på jorden. Att stänga in sig i mentala fångelser av dogmer och "ismer" gör oss både kuvade och handlingsförlamade, som historien så ofta visat.

Uppvaknande

Hur skall vi då kunna vakna ur vår sömngång? När morgonljuset börjar lysa upp sovrummet startar det fysiologiska uppvaknandet. Andra former av upplysning kan få oss att även bli andligt uppvaknade. Med upplysningstiden på 1700-talet började vetenskapen och tekniken att lysa upp medeltidens dammiga kamrar. Vetande fick ersätta spekulaton, vilket lett oss fram till dagens välstånd, till kvantfysik, rymdteleskop, it-teknik och artificiell intelligens.

Redan för några tusen år sedan påbörjades en annan form av upplysning, som kan sammanfattas under begreppet ”teosofi”, gudomlig visdom. Detta ljus kom bokstavligen från öster i form av upanishaderna, urkunder i vilka indiska ”själsforskare” presenterade sina rön om vårt andliga ursprung och grundlade vedatraditionen inom österländsk filosofi. Yogierna med Patanjali som främsta namn, buddhisterna, advaitafilosoferna i Shankaras tradition och flera andra blottade själens anatomi, en förutsättning för att sedan ”bota” lidandet. Liksom i modern vetenskap fanns det olika teorier bland de vise, men grunden för de flesta är att världen, materien och kroppen är illusioner. Gudinnan Mayas slöja ligger över världsalltet och döljer Verkligheten. Samma slutsats drog Platon i Västerlandet när han beskrev hur vi upplever saker och ting som skuggbilder på en vägg.

Teosofi, kvantfysik och yoga

Medan österlandets vise använde sitt eget sinne som instrument har dagens ”vise” den modernaste tekniken till sitt förfogande i upplysningsarbetet. En av dem är teosofen och kvantfysikern Amit Goswami, född i Indien och verksam i USA, som skrivit flera böcker om kvantfysik och andlighet. Han finner att allt egentligen existerar i medvetandet och att detta skapar illusioner, som vi tar för verklighet. Teorin om parallella universa i kosmologin tolkar han som ”universes of the Mind”, själens universa. Utgående från observatörseffekten i kvantmekaniken menar han att ”vi observerade fram universum” och att ”vi är universums centrum”.

Goswami framhåller jnanayoga, insiktens yoga, som den effektivaste för att nå direkt uppvaknande här och nu, vilket påminner om zenbuddhismens satori, upplysning. Detta sker genom dekonstruktion, en tankemetod som den nutida franske filosofen Jaques Derrida namngivit, men som buddhismens störste tänkare, Nagarjuna, utvecklade redan för ett par tusen år sedan. Den andra metoden för uppvaknande som Goswami framhåller är mindfulness, träning i meditativ och kognitiv närvaro. I meditativ mindfulness betraktar man tankarna medan man i kognitiv mindfulness iakttar hur man tänker, alltså inte vad man tänker. I en kommande artikel skall jag försöka beskriva jnana yoga, dekonstruktion och mindfulness närmare.

Parapsykologin

Medan människan sömngångaraktigt skrider fram genom livet i en mardröm av existentiell ångest, skuld och självförakt presenterar parapsykologin ett allt mer övertygande forskningsmaterial om en andlig värld. Ny metodik och modern teknik har revolutionerat utvecklingen på området. I så kallad deltagande forskning i mediastudier strukturerar forskarna långa seansserier och använder avancerad teknik. Det s.k. Scoleexperimentet i England har blivit mönsterbildande. Nära döden-forskningen har också utvecklats och nådde en höjdpunkt med den holländske läkaren Pim van Lommels NDU-studie, som publicerades i den högt ansedda medicintidskriften The Lancet. Lommel använder kvantfysikaliska teorier i sin förklaringsmodell av NDU.

Det tredje genombrottet i parapsykologin är ITC, instrumentell transkommunikation, kontakt med ”döda” i andra dimensioner genom elektronisk apparatur. Ända sedan 1950-talet har dessa fenomen studerats vetenskapligt och för närvarande pågår flera internationella projekt på området. Apparaterna ljuger inte, de undersöks och övervakas minutiöst av forskarna och fenomenen har inte kunnat förklaras på annat sätt än som kontakter med människor i en annan dimension, vilket ger en hög evidensnivå och styrker teorin om ett autonomt medvetande. En del neurologer som t.ex. Marion Beauregard vid universitetet i Montreal har dragit slutsatsen att medvetandet inte alstras av hjärnan. Han menar att både medvetandet och personligheten lever vidare efter ”döden”. Nobelpristagaren John Eccles konstaterade detsamma redan på 1960-talet.

SETI

Akronymen står för Search for extraterrestrial intelligens, en verksamhet där man söker tecken på intelligent liv i universum såsom radiosignaler och liknande. Flera statliga projekt pågår i USA, bl.a. vid Berkeley-universitetet och inom NASA. UFO-forskning bedrivs i dag av många professionella och även av seriösa amatörer, liksom undersökningar av crop circles, mönster i sädesfält. Martin Rees, astronom och ledamot av Royal Society, presenterade förra året en ny syn på SETI vid en konferens på Lunds universitet. Han menar att civilisationer i rymden kan tänkas skicka robotar och mikrosonder till vår planet snarare än att göra personliga besök här.

Erich von Däniken och andra letar spår efter ”ancient aliens”, forntida besökare från rymden på vår planet. I sin senaste bok, Götterdämmerung, spekulerar han om ”gudarnas återkomst” i en eller annan form. Men, säger han, ”vi saknar entusiasm” och är ”mentalt lata” inför dessa stora frågor. Och, handen på hjärtat, när tittade vi senast på stjärnhimlen eller läste något på de här nämnda spjutspetsområdena inom vetenskapen? Teosofin skall enligt vår inspiratör H.P. Blavatsky uppmuntra till studiet av forntida och moderna religioner, filosofier och vetenskaper och undersöka de psykiska krafterna inom människan. Om vi med entusiasm ägnar oss åt detta kommer vårt uppvaknande säkerligen att påskyndas.

Litteratur:

Se Teosofiska Samfundets hemsida under rubriken ”Artiklar”.